

วิธีการสร้างทับโนรา

The Creation of Nora Tup

พัชรารภรณ์ เอื้อจิตรเมศ / Patcharaporn Uejitmet^๑

วันชัย เอื้อจิตรเมศ / Wanchai Uejitmet^๑

Received: Jun 04, 2020 Revised: Feb 14, 2020 Accepted 20 Apr, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาวิธีการสร้างทับโนรา กรณีศึกษานายจำลอง เมฆาวรรณ ซึ่งเป็นช่างที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการสร้างทับอย่างยาวนาน ผลการศึกษาพบว่า “ทับ” มีหน้าที่บรรเลงประกอบจังหวะในเพลงต่าง ๆ ของวงปี่พาทย์ชาติตรี เพื่อประกอบการแสดงหนังตะลุงและโนราของชาวปักษ์ใต้ เป็นกลองพื้นบ้านภาคใต้ที่มีลักษณะทางกายภาพคล้ายกับกลองโทนซึ่งเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านของภาคกลาง ทับนิยมสร้างด้วยไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ขนุน ไม้จำปา จากการศึกษาวิธีการสร้างทับของนายจำลอง เมฆาวรรณ พบว่ามีกรรมวิธีอยู่หลายขั้นตอน จากประสบการณ์การสร้างทับทำให้มีการคิดค้นเครื่องมือใหม่และประยุกต์กลวิธีในการสร้างทับ เพื่อให้การสร้างทับสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยการใช้เครื่องมือที่หาได้ง่ายจากวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นแล้วนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับงานที่ใช้ เช่น มีดชุดทับ ไม้วัด มีดกลึงในตัวทับ นกบินหลา สิวปากโพง นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีการนำแผ่นฟิล์มเอ็กซ์เรย์มาใช้ทำหน้ากลองทดแทนหนังสัตว์ซึ่งหายากและราคาสูง ขั้นตอนการสร้าง เริ่มจากการนำไม้ขนุนมาวัดให้ได้ขนาดที่ต้องการแล้วตัดเป็น

---

^๑ สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ท่อน จากนั้นจึงกลึงเพื่อขึ้นหุ่นทับ เมื่อได้หุ่นที่ถูกต้องแล้วก็จะชุดภายในตัวทับ ให้กลวง กลึงควัทับและชุดท้ายทับ จากนั้นจึงขัดด้วยกระดาษทราย เมื่อสร้าง หุ่นทับเรียบร้อยแล้วจึงขึ้นหนังหน้าทับ ด้วยการเจาะรูร้อยเชือกคว้านาง จากนั้น จึงขึ้นหนังหน้าทับโดยการร้อยเชือกตามช่องที่เจาะไว้ ขั้นตอนสุดท้ายคือการ ร้อยหางแลน ปัจจุบันองค์ความรู้ในการสร้างทับของนายจำลอง เมฆาวรรณ ได้ถ่ายทอดหรือส่งต่อกรรมวิธีการสร้างทับให้แก่นายประเสริฐ โสมนัส ทั้งนี้เพื่อ เป็นการสืบสานภูมิปัญญาของช่างทำเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ให้คงอยู่ ในสังคมตลอดไป

คำสำคัญ : การสร้างทับโนรา

Abstract

The objective of this article was to study the creation of Nara Tup based on the experience of Mr. Jumlong Mekawan. The study showed that the southern Tup was similar to the Tup of the central of Thailand. Tup was used to play along with Chatri Pipat Ensemble on the show of the shadow puppet and Nora dance, the local performance of the southern people. It was built by using hard wood such as Jackfruit wood or Champak wood. The way of Nara Tup creation based on the experience of Mr. Jumlong Mekawan was less complicated. He invented, applied and developed the Nara Tup based on his experience. His method was faster and more convenient. For example, he used x-ray film instead of using rare and expensive animal hide. He also created the instruments by using the materials which were found easily in the locality. His instruments were as follows: lathe banker, scraper knife for Tup, Sapane tool (electric chainsaw), wooden ruler for measuring, tool lathe for the inside part of the Tup, Nok Bin Lha

(used to drill at the end part of Tup), Pak Pong chisel and steel welding. The steps of the Nara Tup creation were as follows: first, cut the Jackfruit wood into a log. Next, place the log on the lathe banker. After that, lathe the log to make a Tup model. Next, dig down deeper to make a big hole inside the Tup. Then, lathe and rub the Tup Kew or Bua (Tup cornice) by using sandpaper. Next, drill hole at the end part of Tup. When the Tup model was ready, the Tup surface was made with the following steps. First, clean the x-ray film. Then, punch small holes on the x-ray film for inserting the rope. Next, place the x-ray film on the Tup model and insert the rope into the small holds to make the surface of Tup. The last step was Hang Lan thread. Mr. Jumlong Mekawan has passed on his knowledge to Mr. Prasert Sommanas. This aimed at keeping the folk wisdom of the music instrument makers in the south of Thailand alive and remaining this knowledge with Thai society.

Keywords : Creation, Tup, Nora

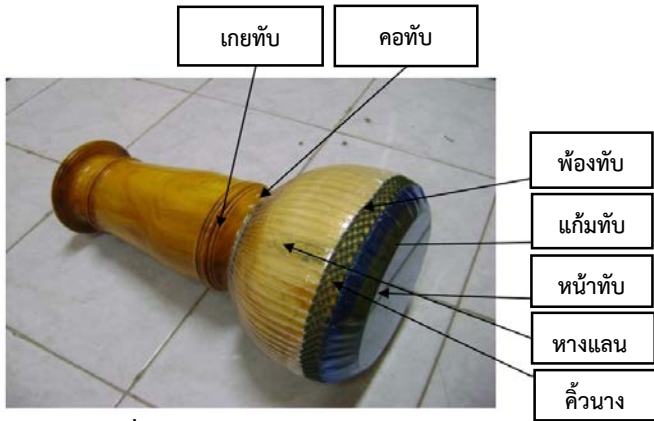
การสร้างทับโนรา

เครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้มีหลากหลาย เครื่องดนตรีแต่ละชนิดล้วนมีลักษณะพิเศษ ทำหน้าที่แตกต่างกันไปตามบทบาทที่คนในสังคมได้กำหนดขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการ ต่าง ๆ ของการนำไปใช้ ลักษณะความโดดเด่นของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีชนิดหนึ่งของเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ คือ ทับ ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีหลักของวงปี่พาทย์ชาติหรือวงปี่พาทย์อย่างเบา ใช้บรรเลงประกอบหนังตะลุงและโนรา ทำหน้าที่เป็นตัวยั้งจังหวะของวงทำให้ในขณะที่ทำการบรรเลงรวมวง เครื่องดนตรีอื่น ๆ จะต้องคอยฟังกระสวนจังหวะของทับเพื่อให้การบรรเลงของแต่ละคนนั้นดำเนินไปบนจังหวะเดียวกัน ดังนั้นทับจึงถือเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญมากในวง

ทับเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องหนัง ซึ่งหนังหน้าเดียว มีลักษณะทางกายภาพคล้ายกลองโทนของภาคกลาง มีบทบาทและหน้าที่ในการบรรเลงประกอบจังหวะในวงปี่พาทย์ชาติตรี เป็นเครื่องประกอบจังหวะสำคัญที่สุดในวง กล่าวคือ ผู้บรรเลงเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ เช่น กลอง ปี่ ฆ้องคู่ และโหม่ง ต้องคอยฟังจังหวะของทับ หากทับบรรเลงประกอบจังหวะช้า-เร็ว หรือการดำเนินกลอนเพลงเป็นไปในลักษณะใด เครื่องดนตรีอื่นต้องบรรเลงตามทับ (อุดม อรุณรัตน์, ๒๕๒๖) ดังนั้นทับจึงมีบทบาทและเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่ง วงปี่พาทย์ชาติตรีหรือวงปี่พาทย์เครื่องห้าอย่างเบา มีเครื่องดนตรี คือ ทับ ๑-๒ ใบ ปี่ กลอง ฆ้องคู่ และฉิ่ง ซึ่งติดอยู่กับตัวฆ้องคู่ ทับมีบทบาทต่อการบรรเลงประกอบดนตรีในมิติต่าง ๆ และจากการศึกษาพบว่ามีกลองลักษณะเดียวกันที่ใช้ในวงดนตรีพื้นบ้านของประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง และได้มีการใช้กันมานานมาแล้ว ดังนั้นจึงสื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมทางดนตรีระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนการถ่ายทอดทางด้านวัฒนธรรมมาโดยตลอด

ทับเป็นกลองที่นิยมสร้างด้วยไม้เนื้อแข็งได้แก่ ไม้ขนุน ไม้จำปา ไม้พิกุล ซึ่งมีความเหนียว ทนทาน ไม้แตกง่าย ทับมีลักษณะรูปร่างคล้ายกับโทน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของภาคกลาง (อุดม หนูทอง, ๒๕๓๑) ทับทั้ง ๒ ประเภทคือ ทับโนราและทับหนังตะลุง มีรูปร่างอย่างเดียวกัน หากแต่ขนาดแตกต่างกันเล็กน้อย โดยทับโนราจะมีขนาดใหญ่กว่าทับหนังตะลุง ส่วนทรงกลมกระบอกส่วนที่เป็นไม้เนื้อแข็งเรียกว่า “ตัวทับ” ส่วนหนังที่ตีเรียกว่า “หน้าทับ” ทำมาจากหนังแพะ หนังลูกวัว หนังแมวหรือหนังสัตว์อื่น ๆ ปัจจุบันช่างสร้างทับนิยมใช้แผ่นฟิล์มเอ็กซ์เรย์แทนหนังสัตว์ เนื่องจากเป็นวัสดุหาง่าย และเสียงดังไม่แพ้หนังสัตว์ ส่วนบนของทับที่โป่งพองด้านหน้าของทับเรียกว่า “พ้องทับ” ส่วนที่เป็นขอบด้านหน้าและมีหนังหุ้มอยู่รอบเรียกว่า “แก้มทับ” ที่ติดกับพ้องทับมีลักษณะคอดกิวเรียกว่า “คอทับ” ทุ่นทับที่มีลักษณะเป็นรูปทรงกระบอกกลมยาวส่วนกลางนูนเล็กน้อยเรียกว่า “เกยทับ” ภายในตัวทับมีลักษณะกลวงยาวตลอด ตอนปลายสุดของทับเป็นขอบไม้ ตรงคอทับเรียกว่า

“คอหอยทับ” ขอบหนังของทับร้อยด้วยหวายหรือเชือกไนลอนขนาดเล็ก เรียกว่า “คิ้วนาง” ส่วนที่คอบทับมีหวายหรือเชือกขนาดใหญ่รัดโดยรอบเรียกว่า “ปลอกคอบทับ” มีเอ็นหรือหวายขนาดเล็กถักเป็นเส้นคล้ายผมเปีย เรียกว่า “หางแลน” มีไว้เพื่อใช้โยงหวายหรือเชือกไนลอนจากหน้าของทับมาผูกและรั้ง ให้นำทับมีความตึงให้มากที่สุด ดังภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ ส่วนประกอบของทับโนรา
(ที่มา: พัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

การสร้างทับ

นายจำลอง เมฆาวรรณ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการสร้างทับโนราเกิดปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ไม่ปรากฏวันและเดือนเกิด ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ ๔๖/๖ หมู่ ๓ ตำบลอนตะโก อำเภอนาทาสา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีบุตร ๙ คน หญิง ๕ คน ชาย ๔ คน เป็นช่างสร้างเครื่องดนตรีพื้นบ้านและศิลปินพื้นบ้านภาคใต้ สามารถสร้างเครื่องดนตรีได้หลายชนิด แต่ที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญคือ การสร้างทับโนรา และทับหนังตะลุง (จำลอง เมฆาวรรณ, ๒๕๕๘, สัมภาษณ์) ปัจจุบันมีผู้ช่วยและผู้สืบทอดการสร้างทับคือ นายประเสริฐ โสมนัส (ลูกเขย) เกิดวันที่ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ อยู่บ้านเลขที่ ๔๑ หมู่ ๓ ตำบลอนตะโก อำเภอนาทาสา จังหวัด

นครศรีธรรมราช (ประเสริฐ โสมนัส, ๒๕๕๘, สัมภาษณ์) ภูมิปัญญาดังกล่าวถูกถ่ายทอดเป็นเรื่องราวที่ผู้เขียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งสามารถอธิบายถึงความสำคัญของเครื่องมือและวัสดุต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างทับรวมถึงขั้นตอนในการสร้างทับได้ ดังภาพที่ ๒

ภาพที่ ๒ นายจำลอง เมฆาวรรณ

(ที่มา: พิชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

เครื่องมือและวัสดุในการสร้างทับ ได้แก่ เครื่องสเปน (เลื่อยยนต์) ไม้วัด แทนกลึงทับ ไม้ดกลึงในตัวทับ ไม้ดกลึงนอกตัวทับ นกบินหลา (สว่านมือ) สำหรับเจาะท้ายทับ สิวปากโพงสำหรับตักแต่งภายในตัวทับ ตู้อเชื่อมเหล็ก น้ำมันเคลือบเงาสำหรับทาตัวทับ กระดาษทราย และเครื่องมือช่างทั่วไป เช่น ค้อน ไขควง คีม ฯลฯ ซึ่งผู้เขียนขอยกตัวอย่างรูปภาพเครื่องมือในการสร้างทับ ดังภาพที่ ๓ - ๖

ภาพที่ ๓ เครื่องสเปน
(ที่มา: พัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

ภาพที่ ๔ ไม้วัด
(ที่มา: พัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

ภาพที่ ๕ แทนกลึงทับ
(ที่มา: พัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

ภาพที่ ๖ มีดกลิ้งในตัวทับ

(ที่มา: พิชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

วิธีการและขั้นตอน

๑. นำไม้ที่เตรียมไว้มาตัดเป็นท่อน โดยวัดระยะความกว้างยาวจากไม้วัดขนาดทับ ความยาวประมาณ ๖๐ เซนติเมตร กว้างประมาณ ๓๕ เซนติเมตร ต่อจากนั้นนำไม้มาทาบกับหุ่นทับแล้วจึงทำรูปร่างทับด้วยการเลื่อยไม้ด้วยเครื่องสเปน (เครื่องเลื่อยไฟฟ้า) เมื่อเลื่อยเสร็จจะได้หุ่นทับสำหรับทำทับ และนำหุ่นทับวางบนแท่นกลิ้ง ดังภาพที่ ๗ - ๘

ภาพที่ ๗ หุ่นทับ

(ที่มา: พิชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

ภาพที่ ๘ การวางหุ่นทับบนแท่นกลิ้ง
(ที่มา: พัทธราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

๒. การกลิ้งทับ ให้นำหุ่นทับวางบนแท่นกลิ้งทำการขันน็อต (เกลียวเข้าหรือเกลียวแรงแรง อยู่ด้านท้ายทับ) ที่เป็นตัวยึดระหว่างตัวเครื่องจักรกับตัวหุ่นทับ ให้ยึดติดกันจนแข็งแรง ก่อนจะลบเหลี่ยมหรือการกลิ้งหยาบ ช่างต้องเตรียมเสื้อผ้าสวมใส่สบาย ใส่แว่นตากันเศษไม้ ผ้าปิดจมูกกันเศษไม้ที่จะต้องกระเด็นทั่วบริเวณในขณะที่ทำการกลิ้งไม้ (ภาพที่ ๙) เริ่มเดินเครื่องจักรกลิ้งทับโดยเริ่มกลิ้งจากส่วนหัวของทับมาก่อนเป็นลำดับแรกจากนั้นจึงกลิ้งไล่ไปจนถึงส่วนท้ายและกลิ้งร่องคอทับ (ประเสริฐ โสมนัส, ๒๕๕๘, สัมภาษณ์)

ภาพที่ ๙ การกลิ้งทับ
(ที่มา: พัทธราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

ภาพที่ ๑๐ หุ่นทับที่กลึงหยาบเสร็จแล้ว

(ที่มา: พิชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

๓. การขุดภายในตัวทับ หลังจากกลึงทับแล้ว (ภาพที่ ๑๐) ต่อไปคือการขุดภายในตัวทับ ขั้นตอนนี้ต้องสลับด้านหัว-ท้ายของทับ จากภาพที่ ๑๑ สังเกตได้ว่าท้ายทับหันไปทางมอเตอร์ไฟ และหัวทับหันทางเกลียวเข้าหรือเกลียวเร่ง ซึ่งตรงข้ามกับขั้นตอนกลึงหุ่นทับหัวทับจะไปทางมอเตอร์ไฟขั้นตอนนี้ช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับความเหนียวของไม้ หากไม้แห้งมีความเหนียวขุดได้ช้า ไม้สดสามารถขุดได้เร็ว แทนกลึงทับสามารถจำกัดความเร็วได้ หากต้องการให้เครื่องทำงานช้าสามารถกลึงเครื่องดนตรีชิ้นเล็ก ๆ ได้ แต่ถ้ากลึงทับโนราหรือทับหนังตะลุงต้องใช้ความเร็วสูง เพราะผิวเนื้อไม้หุ่นทับจะละเอียดประณีตมากขึ้น เครื่องมือที่ใช้ขุดภายในตัวทับ คือ มีดขุดในมีความยาวประมาณ ๑ เมตร เพื่อความสะดวกในการขุด เพราะต้องใช้มีดล้วงภายในตัวทับ ใช้เวลาขุดภายในตัวทับประมาณ ๓๐ นาที (ดังภาพที่ ๑๑) ขณะที่ขุดภายในตัวทับ เครื่องจักรทำงานไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้ช่างต้องระมัดระวังอย่างระมัดระวัง ต้องมีความเชี่ยวชาญและชำนาญไม่เช่นนั้นอาจส่งผลให้ทับขาดได้ มีดที่ขุดภายในตัวทับต้องหมั่นลับให้มีความคมอยู่เสมอ มิฉะนั้นอาจมีปัญหาในการขุด เมื่อขุดภายในตัวทับเสร็จใช้ไม้พายกวาด ขี้เลื่อยที่อยู่ภายในตัวทับ ขณะเดียวกันช่างจะตกแต่งคิ้วที่อยู่ท้ายทับและส่วนหางของทับ คิ้ว หรือ บัว คือ ร่องไม้เล็ก ๆ มีไว้เพื่อความสวยงาม

ภาพที่ ๑๑ ขุดภายในตัวทับ

(ที่มา: พัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

๔. การกลึงคิ้วทับ ต้องใช้มีดขุดนอกตัวทับขุดให้เป็นร่องคิ้วก่อนใช้ กระจดาชทรายขีดเป็นเส้นประมาณ ๔ เส้น จากนั้นใช้กระจดาชทรายเบอร์ ๑๐๐ ทับประกบกรีดกระจดาชทรายให้มีความคมชัดคิ้วทับ หลังจากนั้นใช้กระจดาช ทรายเบอร์ ๑๐๐๐ ขัดต่อเพื่อให้มีความคมและเนื้อละเอียดมากขึ้น ขั้นตอนนี้ เครื่องจักรหมุนตามปกติ ใช้เวลาประมาณ ๕-๖ นาที (ภาพที่ ๑๒ - ๑๓)

ภาพที่ ๑๒ กลึงคิ้วท้ายทับ

(ที่มา: พัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

ภาพที่ ๑๓ หุ่นทับที่กลึงเสร็จเรียบร้อยแล้ว

(ที่มา: พิชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

๕. การขัดทับ เมื่อกลึงหุ่นทับพร้อมกับกลึงคว้เสร็จแล้วขั้นตอนต่อไปคือใช้กระดาษทรายหยาบเบอร์ ๑๐๐ ขัดหุ่นทับให้เสี้ยนไม้ออกหมด จากนั้นใช้กระดาษทรายละเอียดเบอร์ ๑๐๐๐ ขัดตกแต่งเพื่อให้ผิวของทับมีความเรียบเนียนมากขึ้น

๖. การชุดท้ายทับ การทาน้ำมันยูรีเทน เครื่องมือที่ใช้ชุดเจาะท้ายทับคือสว่านมือ ซึ่งนายจำลองเรียกว่า “นกบินหลา” เมื่อกลึงหุ่นทับและขัดทับด้วยกระดาษทรายหยาบตามขั้นตอนแล้ว จากนั้นใช้สว่านมือเจาะร่องท้ายทับจนทะลุถึงส่วนหัวทับแล้วหรือใช้มีดเกลียววงหรือใบเบิกทาง (มีดหมายเลข ๑) คว้านด้านในทับ โดยเริ่มจากท้ายสุดไปจนถึงหัวทับให้มีความเรียบเสมอกัน ใช้ไม้พายกวาดเศษขี้เลื่อยให้สะอาดเรียบร้อย วิธีการนี้ถ้าไม้ที่มีความสดจะสามารถชุดได้เร็วกว่าไม้ที่แห้งแล้ว เนื่องจากไม้ที่แห้งแล้วจะมีเนื้อไม้ที่แข็งทำให้การชุดทำได้ยากกว่า (ไม้ที่จะนำมาทำทับถ้าทิ้งไว้นานจะต้องแช่น้ำไว้ก่อนเพื่อรักษาความสดของเนื้อไม้เอาไว้) ในการชุดท้ายทับต้องใช้มือทำเท่านั้นเพราะหากใช้แท่นกลึงส่งผลให้ท้ายทับบิดเบี้ยวไม่เป็นรูปทรงตามต้องการ อย่างไรก็ตามเมื่อทำด้วยมือต้องใช้เวลาและใช้แรงมากทั้งเป็นขั้นตอนที่ช่างเหนื่อยมากที่สุดเพราะเนื้อไม้แข็ง บางครั้งใช้เวลานานนับชั่วโมงซึ่งไม้ขนุนชุดง่ายกว่าไม้จำปา นายจำลอง กล่าวว่า “อยากจะสร้างเครื่องชุดท้ายทับเพื่อลดทอนเวลา

ให้รวดเร็วขึ้นทั้งไม่เปลืองแรง แต่ปัจจุบันอายุมากแล้ว หากประดิษฐ์สร้างเครื่องมือขึ้นใหม่ทำให้เสียเวลา ประกอบกับเด็กรุ่นใหม่ไม่มีใครสนใจมาเรียนรู้เท่าที่ควร” ส่วนการทำน้ำมันยูรีเทนต้องทำ ๓ ครั้ง เมื่อทำเสร็จแต่ละครั้งนำไปตากแดดเว้นช่วง ๑ ชั่วโมง เพราะถ้าทำติดต่อกัน ๓ ครั้งทำให้ทับเป็นรอยต่างสีของทับไม่สดใส การทำน้ำมันยูรีเทนจะเริ่มทำส่วนไหนของทับก่อนก็ได้แต่ต้องทำให้น้ำมันยูรีเทนมีความเรียบสม่ำเสมอจนทั่วตัวทับส่วนของไม้ที่มีรอยต่างต้องโปวสีเพื่อเคลือบรอยดำหนี อย่างไรก็ตามการลงน้ำมันต้องรอให้หุ่นทับแห้ง ๓ - ๔ วัน จึงสามารถทายุรีเทน (จำลอง เมฆาวรรณ, ๒๕๕๘, สัมภาษณ์)

ภาพที่ ๑๔ การทำน้ำมันยูรีเทน

(ที่มา: พัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

๗. การขึ้นหน้าทับ จากการเก็บข้อมูลพบว่า ขั้นตอนการขึ้นหน้าทับเป็นส่วนที่สำคัญและซับซ้อนที่สุด ในอดีตการขึ้นหน้าทับจะใช้หวายในการขึ้นหน้า แต่ปัจจุบันใช้เชือกโยงตรึงระหว่างหน้าทับยึดกับตัวทับ ขั้นตอนการหุ้มหน้าทับมีวิธีการดังต่อไปนี้

๗.๑) การล้างแผ่นฟิล์มเอ็กซ์เรย์ นำแผ่นฟิล์มล้างทำความสะอาดโดยใช้น้ำยาซักผ้าขาว (ไฮเตอร์) เพื่อฆ่าเชื้อโรค หลังจากนั้นเช็ดแผ่นฟิล์มให้แห้งแล้วนำมาวัดขนาดความกว้างของหน้าทับ โดยใช้วัสดุภายในบ้านคือผ้าหม้อที่มีขนาดพอดีกับหน้าทับโนราทาบบนแผ่นฟิล์ม ใช้ปากกาขีดเส้นรอบนอกผ้าหม้อแล้วตัดให้ได้ตามขนาดที่วัด ซึ่งเทคนิคนี้นายจำลองเล่าว่า “กว่าจะหาผ้า

หม้อที่มาทาบกับแผ่นฟิล์มได้ลงตัว ลองใช้การกระยะ หรือ กะขนาด ซึ่งบางครั้งก็ไม่พอติดกับหน้าทับ เรียนรู้ไปตามประสบการณ์ ซึ่งปัจจุบันสามารถทำได้อย่างลงตัว” ขนาดของฝาหม้อที่ใช้วัดระยะแผ่นฟิล์มกว้าง ๒๕ เซนติเมตร เมื่อวัดขนาดความกว้างของหน้าทับเรียบร้อยแล้ว ใช้กรรไกรตัดแผ่นฟิล์มให้มีขนาดเล็กลง จากนั้นวางแผ่นฟิล์มบนเชิงไม้ขนาดใหญ่ใช้ตะปูตอกเพื่อเจาะรู

๗.๒) การเจาะรูร้อยเชือกคิ้วนาง นายจำลองกล่าวว่า “ต้องตอกตะปูเพียงครั้งเดียว ใช้ตะปูขนาดกลางไม่เล็กหรือใหญ่จนกินไปและต้องกระยะช่องเอง ซึ่งวิธีการนี้ช่างต้องใช้ความชำนาญ” เมื่อเจาะแผ่นฟิล์มเสร็จแล้ว ใช้กรรไกรตัดขอบของแผ่นฟิล์มให้เหลือขอบประมาณ ๒ นิ้ว เพื่อเป็นส่วนที่ใช้หุ้มแก้มทับ นอกจากนี้เศษของฟิล์มที่เหลือ นำมาเจาะรูเหมือนแผ่นแรก เพราะต้องนำมารองด้านล่างของฟิล์มแผ่นใหญ่ (เฉพาะส่วนที่เป็นช่อง) มิฉะนั้นส่วนที่เป็นแก้มทับจะบางกรรไกรร้อยคิ้วนางอาจขาดได้

๗.๓) การร้อยเชือกคิ้วนาง ความยาวของเชือกที่ใช้ร้อยคิ้วนางประมาณ ๕ วา หมายถึง ๕ ช่วงแขน เมื่อกระยะของเชือกได้แล้วให้ใช้ไม้ขีดไฟเผาส่วนปลายเชือกเพราะถ้าใช้มีดตัดอาจทำให้ส่วนที่ตัดแตกกระจายส่งผลให้การร้อยเชือกมีความยุ่งยากและเป็นอุปสรรคในขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ซับซ้อนและยากที่สุดเนื่องจากหากผิดพลาดจุดเดียวต้องแก้เชือกใหม่ทั้งหมด (ภาพที่ ๑๕) การร้อยเชือกคิ้วนาง นายจำลองกล่าวว่า “ได้ความรู้จากการสังเกตและครูพี่ลักจำ แล้วนำมาลองฝึกฝนดูจนสามารถร้อยคิ้วนางได้ชำนาญและสวยงาม” (จำลอง เมฆาวรรณ, ๒๕๕๘, สัมภาษณ์) แผ่นฟิล์มที่นำมาเจาะรูเพื่อร้อยเชือกคิ้วนาง ต้องมีเศษแผ่นฟิล์มเจาะรูซ้อนกับแผ่นฟิล์มแผ่นใหญ่โดยมีกรรมวิธีดังนี้

๑) เริ่มต้นร้อยปลายเชือกด้านหนึ่งสอดลงช่องที่ ๑ เหลือส่วนปลายเชือกไว้ ส่วนปลายเชือกอีกด้านหนึ่ง เริ่มร้อยลงช่องที่ ๕ (โดยนับข้ามไปอีก ๔ ช่อง) แล้วค่อยสอดปลายเชือกลงด้านล่าง

๒) ถอยหลังกลับมาสอดขึ้นช่องที่ ๒ แล้วร้อยลงช่องที่ ๖ (โดยนับข้ามไปอีก ๔ ช่องเช่นกัน)

๓) แล้วสอดปลายเชือกลงด้านล่างถอยหลังกลับมาช่องที่ ๓ แล้วร้อยปลายเชือกลงช่องที่ ๗ (โดยนับข้ามไปอีก ๔ ช่อง)

๔) แล้วถอยหลังกลับมาสอดขึ้นช่องที่ ๔ และร้อยปลายเชือกลงช่องที่ ๘ (โดยนับข้ามไปอีก ๔ ช่อง)

๕) จากนั้นถอยหลังกลับมาสอดขึ้นช่องที่ ๕ และร้อยปลายเชือกลงช่องที่ ๙ (โดยนับข้ามไปอีก ๔ ช่อง)

๖) ถอยหลังกลับมาสอดช่องใต้แนวเชือกแถวบน ลงช่องที่ ๑ จากนั้นสอดปลายเชือกลงใต้แถวเชือกด้านล่างโดยในลักษณะไขว้กับเชือกช่องที่ ๑ แล้วจึงสอดขึ้นมาด้านบนโดยนับไปอีก ๔ ช่อง แล้วสอดกลับมาในลักษณะเดิมในช่องต่อไป และทำเช่นนี้ไปจนครบแถว แล้วจึงมัดปมเชือกไว้เพื่อมิให้เชือกหลุด พร้อมทั้งจะสวมเข้ากับตัวทับ (ภาพที่ ๑๖)

ภาพที่ ๑๕ การร้อยเชือกคิ้วนาง

(ที่มา: วันชัย เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

ภาพที่ ๑๖ คิ้วนางร้อยเสร็จแล้ว

(ที่มา: วันชัย เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

๗.๔) การขึ้นหนังหน้าทับ (ใช้แผ่นฟิล์ม) นำแผ่นฟิล์ม ที่ร้อยคิ้วนางเสร็จเรียบร้อยแล้ว มาวางบนด้านหน้าทับ จากนั้นใช้ตะปูตัวเล็กตอกยึดไว้ ๔ มุม โดยให้หน้าทับอยู่กึ่งกลางพอดี ดังภาพที่ ๑๗

ภาพที่ ๑๗ การขึ้นหน้าทับ

(ที่มา: วันชัย เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

๗.๕) การร้อยหางแลน หางแลนคือเส้นเอ็นหรือหวายขนาดเล็กถักเป็นเส้นคล้ายผมเปีย มีไว้เพื่อใช้โยงหน้าของทับ ช่างนำมาผูกและรั้งให้หน้าทับมีความตึงให้มากที่สุด วิธีการร้อยหางแลนคือ ดึงคิ้วนางลงมา ๒ เส้น โดยใช้ตะปูตัวใหญ่สอดเข้ากับคิ้วนางเพื่อให้มีช่องว่าง จากนั้นสอดสายเอ็นเข้ากับคิ้วทั้ง

๒ เส้น แล้วร้อยลงมาปลายสายเอ็นอีกด้านหนึ่ง สอดรู้งไว้กับกำไลหรือเรียกว่า
ปลอกคอทับบริเวณคอทับ จากนั้นก็ดึงสายเอ็นขึ้นไปร้อยเข้ากับคิ้วนาง โดยร้อย
คิ้วนางเส้นต่อไป ๑ เส้นกับคิ้วนางด้านหลังอีก ๑ เส้น และทำตามขั้นตอนนั้นจน
ครบทั้งหน้าทับ (ภาพที่ ๑๘) การร้อยหางแลนถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการ
สร้างทับโนราและได้ทับโนราที่เสร็จสมบูรณ์ (ภาพที่ ๑๙) (ประเสริฐ โสมนัส,
๒๕๕๘, สัมภาษณ์)

ภาพที่ ๑๘ การร้อยหางแลน
(ที่มา: วันชัย เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

ภาพที่ ๑๙ ทับโนราที่สร้างเสร็จ
(ที่มา: วันชัย เอื้อจิตรเมศ, ๒๕๕๘)

พัฒนาการและการประยุกต์กรรมวิธีในการสร้างทับ

วิธีการสร้างทับของนายจำลอง เมฆาวรรณ ได้ปรับเปลี่ยนประยุกต์จากการใช้มือมาเป็นการใช้เครื่องจักร ซึ่งในอดีตการสร้างทับด้วยมือ ๑ ลูกใช้เวลาประมาณ ๑๕-๒๐ วัน แต่ปัจจุบันสามารถสร้างเสร็จภายใน ๓ วัน ส่งผลให้ทำการตลาดได้ดีกว่าเดิม ปัจจุบันทับโนรา ๒ ลูก ขายราคา ๔,๕๐๐ บาท ทั้งขายปลีกและขายส่งทั่วประเทศที่ภาคใต้ (ประเสริฐ โสมนัส, ๒๕๖๒, สัมภาษณ์) นอกจากนี้การหุ้มหน้าทับยังมีการปรับเปลี่ยน กล่าวคืออดีตหน้าทับใช้หนังสัตว์หุ้ม ได้แก่ หนังแมว หนังค่าง หนังแพะ แต่ปัจจุบันหนังสัตว์หายาก ราคาแพง นายจำลอง จึงหันมาใช้แผ่นฟิล์มหุ้มแทน แผ่นฟิล์มที่นำมาหุ้มหน้าทับต้องทำหนังสือขอโรงพยาบาลในท้องที่ ได้แก่ โรงพยาบาลสิชล โรงพยาบาลท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช นายจำลองเล่าว่า “ช่วงที่เปลี่ยนมาใช้แผ่นฟิล์มใหม่ ๆ นำมาหุ้มทับโดยใช้ผ้าเช็ดทำความสะอาดโดยไม่ได้ใช้น้ำยาล้างฆ่าเชื้อ ส่งผลให้สีดำที่ตกค้างบนหน้าแผ่นฟิล์มติดกับมือที่ตี และแผ่นฟิล์มมีความเหนียวยากต่อการบรลง ต่อมาจึงล้างแผ่นฟิล์มโดยใช้ไฮเตอร์ (น้ำยาซักผ้าขาว) ทำความสะอาดทั้งเป็นการฆ่าเชื้อ ลูกค้าบางคนตั้งข้อสงสัยว่าอาจมีรังสีหลงเหลือแต่ที่ผ่านมาไม่ปรากฏว่าจะเกิดอันตรายใด ๆ” อย่างไรก็ตามการหุ้มหน้าทับด้วยหนังสัตว์ทำได้ง่ายกว่าฟิล์มเพราะหนังมีความอ่อนกว่า เสียดีกกว่า ส่วนหนังสัตว์ก่อนหุ้มต้องนำไปตากแดด ๒ วันเพื่อให้หนังมีความเหนียวอยู่ตัว (จำลอง เมฆาวรรณ, ๒๕๕๘, สัมภาษณ์)

บทสรุป

ทับเป็นเครื่องดนตรีหลักของวงปี่พาทย์ชาติรีใช้บรรเลงประกอบหนังตะลุงและโนรา ทำหน้าที่เป็นตัวยั้งจังหวะของวง ทับจึงเป็นเครื่องดนตรีที่ผู้บรรเลงต้องให้ความสำคัญมากที่สุดชิ้นหนึ่ง ช่างสร้างทับที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของนักดนตรีทั่วภาคใต้คือ นายจำลอง เมฆาวรรณ ซึ่งเป็นช่างสร้างทับที่มีความรู้ความสามารถประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือการสร้างทับได้ด้วยตนเอง การสร้างทับของนายจำลองมีลักษณะเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน กล่าวคือ

กรรมวิธีการสร้างเป็นไปอย่างเรียบง่ายไม่สลับซับซ้อน ใช้วัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น ด้วยความเป็นช่างที่มีพรสวรรค์ทำให้นายจำลองสามารถคิดค้นประดิษฐ์เครื่องมือต่าง ๆ ขึ้นมาด้วยตนเองจากการสั่งสมประสบการณ์มิได้พึ่งพาความรู้ในระบบการศึกษา การสั่งสมประสบการณ์เช่นนี้นับว่าเป็นการสร้างคุณค่าให้แก่ตนเองและครอบครัวส่งผลให้มีชีวิตที่ดี ทำมาหาเลี้ยงชีพโดยสุจริตชอบ อันเป็นการสร้างรากฐานให้ลูกหลานได้สืบทอดภูมิปัญญาและได้อนุรักษ์สิ่งนี้ให้คงอยู่กับคนภาคใต้สืบไป

เอกสารอ้างอิง

- อุดม หนูทอง. (๒๕๓๑). **ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านภาคใต้**. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- อุดม อรุณรัตน์. (๒๕๒๖). **ดุริยางคดนตรีจากพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จำลอง เมฆวารณ. ผู้เชี่ยวชาญการสร้างทับโนรา. สัมภาษณ์. ๒-๑๕ กันยายน ๒๕๕๘.
- ประเสริฐ โสมนัส. ผู้สืบทอดการสร้างทับโนรา. สัมภาษณ์. ๕-๗ ตุลาคม ๒๕๕๘.
- _____ ผู้สืบทอดการสร้างทับโนรา. สัมภาษณ์. ๕ มกราคม ๒๕๖๒.
- พัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ. (๒๕๕๘). **กลิ้งคว่ำท้ายทับ**. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช.
- _____ (๒๕๕๘). การกลิ้งทับ. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช.
- _____ (๒๕๕๘). การทำน้ำมั้นยูรีเทน. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช.
- _____ (๒๕๕๘). การวางหุ่นทับบนแท่นกลิ้ง. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช.
- _____ (๒๕๕๘). ชุดภายในตัวทับ. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช.
- _____ (๒๕๕๘). เครื่องสเปน. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช.
- _____ (๒๕๕๘). แท่นกลิ้งทับ. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช.

- .....(๒๕๕๘). นายจำลอง เมฆาวรรณ. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- .....(๒๕๕๘). มีดกถึงในตัวทับ. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- .....(๒๕๕๘). ไม้วัด. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- .....(๒๕๕๘). หุ่นทับ. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- .....(๒๕๕๘). หุ่นทับที่กลิ้งเสร็จเรียบร้อยแล้ว. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- .....(๒๕๕๘). หุ่นทับที่กลิ้งหยาบเสร็จแล้ว. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- .....(๒๕๕๘). ส่วนประกอบของทับโนรา. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- วันชัย เอื้อจิตรเมศ.(๒๕๕๘). การขึ้นหน้าทับ. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- .....(๒๕๕๘). การร้อยหางแลน. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- .....(๒๕๕๘). การร้อยเชือกคว้านาง. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

.....(๒๕๕๘). คีวนางร้อยเสร็จแล้ว. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

.....(๒๕๕๘). ทับโนราที่สร้างเสร็จ. สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.